

I. O návštěvnicích zdaleka

Není moc dobrý nápad jít za vladařem a ptát se ho, jestli neví, kdo je jeho budoucí nástupce, že se mu chcete poklonit. Tuhle situaci by asi spolkl málokterý politik, zvláště ně takový, který si na sobě zakládá.

Mudrci od východu se té nepředloženosti dopustili – to když se král Herodes doslechl, že jsou ve městě a shánějí budoucího vládce, a tajně je pozval k sobě domů k výslechu, který měl vypadat jako přátelský rozhovor plný živého zájmu. Pozval je, a tak k němu šli a zeptali se, jestli by jim neporadil, kudy se dostat k novému, právě narozenému králi. Herodes chtěl svému nástupci včas zakroutit krkem a protože nechtěl, aby to vyšlo najevo, pravil přátelsky: “Hledejte ho a až ho vypátráte, přijďte mně říct, kde je. Já, král, se mu, příštímu králi, taky chci poklonit.”

Věřili byste mu to? Mudrci možná ano, nevím – ale byl tu kdosi (kdosi velmi vlivný), a ten jim návrat k Herodovi rozmluvil. Prý jim to rozmluvil pokynem ve snu. Víc o tom nevíme: jen to, že se jim najednou jaksi zdálo, že se Herodovi nedá věřit.

Odešli tedy jinudy, takže se jich král Herodes nedočkal. Ani nevěděl, odkud vlastně přišli; ani my to nevíme. Známe jména – Kašpar, Melichar, Baltazar – jenže ta jména pocházejí z Francie a jsou zhruba o tisíc let mladší než ti pánové, co se tehdy přišli poklonit. A tak víme jen to, že Ježíšovi přinesli dary, a protože to byly dary vzácné a protože byly tři, usoudili lidi, že dárce byli také tři a nejspíš králové. Bible však mluví o mudrcích, kteří odešli zpět do své země, ne o králích; a že byli tři? Když se v Čechách tradičně hosté vítali chlebem a solí, také nemusel nutně jeden nést sůl a druhý chleba. Bible zkrátka o počtu nic neříká, a tak si i tady lidé vypomohli fantazií: středověká západní církev si tipovala 2 až 4 muže, zato na Východě jich někdy napočítali i 12.

II. Kam patří Ježíšovo království

Je jedno, kolik jich vlastně bylo. Důležitější je Herodův omyl: hleděl nečekaného konkurenta J sprovodit ze světa dřív, než to udělá konkurent jemu. Tak to dělávali i jiní politici, třeba Přemyslovci: oslepit, vykastrovat, zradit, vybit i s rodinou dřív, než bude pozdě. Dovedete si – čtete-li bibli – představit, že by snad Ježíš šel Herodovi či Pilátovi po krku?

“Moje království není z Herodova světa ani z tvého,” řekl Ježíš později Pilátovi (v evangeliu v jiné verzi, v té podle Jana). “Kdyby moje království bylo z vašeho světa, museli bychom to řešit vojensky, kdo z nás je král – ale není odtud a ani nepřichází do tohoto světa skrze válečné šarvátky, natož skrze zradu a kroucení krkem protivníkům.”

“Teď jsi mě trochu zmátl,” povídá na to Pilát, “tak jsi král, nebo ne?”

“Slovo král jsi použil ty,” opáčil Ježíš. “Já jsem se narodil proto, abych vydal svědectví pravdě.”

“A to je jako co, ta tvoje pravda?” řekl Pilát a vyšel ven, aby davu sdělil svůj názor: “Jeho království mě neohrožuje; tudíž je nevinný.”

Tak to viděl Pilát. Ale teď, hned po Ježíšově narození, je na scéně Herodes a ten se cítí tuze ohrožen a velí vojákům: “Vybombardovat všechno, bude to menší zlo, než kdyby vám unikl a něco mně provedl!”

Tenhle Herodův omyl si vyžádal dost životů, a těch je škoda. Takovéhle zabíjení mívá někde na začátku něco jako pochybovačný nezáměr – co by to jako mělo být, ta pravda? K čemu to slouží? Panovnický pohled bývá zřejmý: “Koukejte dávat císařovi, co mu patří, a všechno ostatní je nadstavba; tu si provozujte, až jestli na ni zbude.”

Exoti z východu se však přišli poklonit králi, jehož království není z tohoto světa. Což Herodes není s to pochopit. Kdo není já, je nejspíš proti mně, usuzuje. Bojí se lidí. A bojí se smrti, a tak ji sám aktivně rozsévá, snad aby ji přebil. Co myslíte, vyhraje nad ní?

III. Jak se hledá Boží vůle

Mudrci mezitím šli za hvězdou, která je sem přivedla. Zavedla je však nejprve k úplně jinému králi, než chtěli, Herodovi, a tak museli na scénu přiběhnout znalci bible, aby mudrce přesměrovali do Betléma. Hvězdy vás mohou vábit a motivovat, ale ke spasení vás nepřivedou – ani tihle mudrci se neobešli bez zvěstovaného slova. Se sny je to obdobné: Když měli jít zpátky, zdálo se jim, že tomu chlapovi, co je podrobil zdánlivě přátelskému výslechu a předstíral upřímný zájem, není radno sdělovat, kde to miminko našli. Zdálo se jim to, jisti si nebyli, že se to neměli, tak jen mohli doufat, že to tak po nich Bůh chce (to ze snu nepoznáte, to se dá potvrdit opět leda zvěstovaným slovem).

IV. Mohlo to dopadnout líp?

Hvězdoppravci odkráčeli jinudy a u Heroda už se nestavili. Udělali dobře? Určitě ano, byl by usiloval Ho Ježíšův život. Jenže se najde i úplně jiný pohled na věc: kdyby Ježíše udali, přišel by o život jen on sám. Takhle dá Herodes pobít spoustu nevinných. Neměli volit menší zlo?

Odpověď je vždycky těžká. Za prvé nikdy nevíte, co se komu kde urodí v hlavě (těžko předpokládat budoucí události). Viníky však nejsou oni, ale Herodes, to mu nikdo neodpáře.

Za druhé: I kdybyste uhodli, které rozhodnutí bude stát míň utrpení či životů, není tím ještě dáno, že je to rozhodnutí správné. Odstranit ze života Spasitele a jeho přicházející království, aby se víc lidí dožilo dospělosti a penze – bylo by to tak lepší? Je to to, co hledali?

A ještě do třetice: Ježíšovo království není z tohoto světa, jenže jsou situace, kdy to lidé v tomto světě odsákou. Není to však vina Ježíšova království, je to vina Herodova, ať už se v tu chvíli jmenuje jakkoli.

V. Zač mi stojí Bůh

Nebýt velekněží a zákoníků, těžko by se mudrcům z východu hledalo. “Něco se chystá, něco nad námi asi je,” napověděly jim hvězdy (někomu to napoví hvězdy, někomu třeba něco jiného), a tak se vydali na cestu. Moc nevěděli kam dál, ale nechali si poradit a hledali. Úplně jinak je tomu v tomto příběhu se znalci bible: ti znali stará proroctví, věděli, co znamenají, zaznamenali, že je o ně zvýšený zájem, dovedli hledajícím poradit, možná si o tom mezi sebou i v kostele poklábosili, ale jinak je to nechalo v nečinném klidu. Je-li to obrázek věřících, není hezký.

Mágové mezitím dorazili k cíli. Našli dům a v něm matku s dítětem (v Matoušově vyprávění není po jesličkách ani vidu ani slechu, Marie bydlí v domě a Josef tu zrovna není). Mudrci padli na zem a předali dary, které přinesli. Dary pro krále, jehož království není z tohoto světa (ale přišlo do něj). Byly to docela drahé dárky, ale není to ten případ, kdy si chce někdo koupit něčí přízeň. Však ona se Boží přízeň koupit ani nedá (zlatem, žádnými obřady ani ničím jiným). Význam té scény je v evangeliu jiný: cizí mágové přinesli cenné dary prostě proto, že chtěli Ježíše uctít.

Stalo se už dávno zvykem, že našimi končinami obcházejí začátkem ledna tři králové a vinšují štěstí, zdraví, dlouhá léta. Tuhle trojkombinaci by člověk asi docela bral (kdyby nic z toho nescházelo), ale je fakt, že zrovna Ježíšovi by takovéto vinšování nebylo moc platné. A zrovna na něm je k vidění, že jsou i jiné hodnoty, pro které stojí zato žít a umírat (jsou lidé, kteří na to slyší, avšak jsou i jiní, kdo se zeptají: “A co je pravda?” a jdou se věnovat něčemu jinému).

Zlidovělí tři králové z našich končin vám popřejí něco takového, co člověk ani nemůže druhému zajistit a dát (vinšují přízeň Boží a vyjadřují to slovy možná nepříliš vznešenými). A příklad dávných biblických mágů k tomu podotýká, že Boží syn Ježíš je hoden, abychom mu dali ne jen tak něco, ale to nejlepší. Pak šli zase domů.

V bibli se říká, že kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce. Rozumím tomu (nad příběhem s mágy) tak, že je namístě dát Bohu to nejlepší, co ve mně je, to nejlepší, čeho jsem schopen. Mágové tehdy mohli jít domů s pocitem, že tentokrát své srdce investovali opravdu dobře. Že už vědí, co je pravda a kde ji hledat.